

Piisamirotta pesuhuoneessa

Sinä talvena oli paljon lunta ja kovat pakkaset. Pähkinärinteen Lammaslampi jäätyn pohjaa myöten. Lampeen johtava pieni jokikin, oikeastaan vauhdikkaasti virtaava polveileva puro, jäätyn.

Perheeseemme kuului kolme tyttäret ja pikkuveli, isäkulta ja minä, äiti. Niin, ja tietenkin Noppa, hylättynä pelastettu pieni musta villakoira. Vilkas, viisas ja mukava, kuten villakoirat ovat.

Siivosin yläkerrassa tyttöjen huonetta. Ikkunasta vilkaistessani näin pienen, omituisen otuksen hyppivän jalkakäytävällä. Kissan kokoinen, vaan ei se ollut kissa. Tarkemmin katsottuani huomasi, että se oli piisami! Jokirotta, siimahäntä. Se hyppi pakkasessa ja näin, että sen häntä oli jäässä. Eikä piisami yleensä hyppelä jalkakäytävällä. Pesä on siis jäätynyt eikä se pääse sisään! Pakolainen, reppana.

Huusin isälle, että lähdetään äkkiä ulos pyydystämään piisamia. Kaikenlaiseen eläinpolitiikkaan meillä oli totuttu, isäkin, joka ei niin kauheasti eläimistä piitannut, kun niitä ei hänen lapsuudessaan hänen kotonaan ollut.

Mihin se pyydystettäisiin? Hitaasti se onneksi hyppeli, mutta silti piti olla nyt nopea. Se oli kuitenkin pikkuinen peto, kun oli henkensä hädässä. Villieläin, ei ollenkaan ihmiseen totuttu. Sitten keksimme: pyykkikori!

”Hae äkkiä alakerran pesuhuoneesta!”

Niin isä läksi, ilman takkia ja lakkia, paljain käsin pakkaseen. Näyttihän se aika hassulta, kun iso mies hyppi kylän raitilla pienen elukan perässä valkoinen pyykkikori maata pitkin tanassa, josko saisi elukan koukattua siihen sisään. Lopulta, muutaman metrin peräkanaa hypeltyään jäätynyt pikku otus oli korissa. Pian sisälle!

Pienen eläinraukan häntä oli umpijäässä. Ei otus näyttänyt kovin paljon pelkäävänsäkään, tai oli liian kohmeessa ärhennelläkseen. Paksut rukkaset oli kuitenkin viisainta pitää kädessä.

”Minne se ressurka laitetaan, mitä sen kanssa pitäisi tehdä?”

Meillä ei ollut mitään kokemusta eikä tietoa piisameista.

Keksittiin, että saunan pesutupahan oli oiva paikka. Siellä oli tilanjakajana komero, jossa on kymmensenttiset jalat, joten sen alle se voisi kätkeytyä. Arvattiin, että johonkin piiloon piisamin olisi päästävää. Ainakin silloin, kun olimme saunassa ja suihkussa.

”Se on Piisami-Pekka!” riemuitsivat lapset. Vai oliko se ehkä tyttö? Mitä väliä, ei nimi miestä pahenna, sanotaan – ei kai naistakaan.

Pyykkikori jätettiin piskuiselle Pekalle komeroon avoimen oven taakse, piiloon katseilta. Muovikorin pohjalla oli vanha lakana ja sivussa reikiä, joista se pääsi sisään ja ulos.

Jaaha, sitten tuli pulma, mitä se syö. Ja mihin tekee asiansa. Pitää soittaa tietenkin Korkeasaareen. Villieläintä ei saa myöskään kesyttää lemmikiksi, ja Korkeasaarella tiedetään, miten tulee toimia.

Kerran ojasta oli löytynyt puolijäätynyt haukka, joka tuotiin meille. Kerran meille taas tuotiin sorsa, Kalevi Sorsa, (silloin oli pääministerinä Kalevi Sorsa), joka myös asui pesutuvassamme yhden kevätkauden. Korkeasaari oli silloinkin auttanut. Haukka otettiin eläintarhaan, Kalevi Sorsalle laitettiin vauvan amme uima-altaaksi, kunnes se parantui.

Kun villieläin on pulassa, tärkeintä on ottaa selvää eläimen lajinmukaisista elintavoista, sen tarpeista ja luontaisesta käyttäytymisestä. Tietenkin luimme kaiken mitä löytyi piisamista. Ilman selvitystä löytölapsemme olisikin kuollut. Nimittäin emme tienneet, että piisami teki si tarpeensa vain veteen. Ilman vadissa olevaa vettä se olisi haljennut!

Punainen vati laitettiin kaapin päätyyn suihkun puolelle, ja joka aamu vedessä lillui pieni pökäle. Vesi paakkuineen oli helppo kaataa vessanpytystä alas.

Ruoaksi aloimme ostaa silakoita ja salaattia, omenaa ja kurkkua, eli samoja aineksia, mitä itsekin söimme. Pekka asui komeron alla, ellei se nukkunut pyykkikorissa komerossa. Alustaksi laitettu lakana oli mukavasti myttyrällä. Alahyllyn muovikoppa oli sen pesä. Korkeasaari ei sitä ottanut, sillä heillä ei ollut tilaa. Me saimme pitää Pekan talven yli, kunhan Korkeasaaresta olivat ensin varmistaneet, että meidän tarjoama tila oli piisamille sopiva. Saimme myös kysyä neuvoja piisamin hoidosta aina kun mahdollista.

Piisami-Pekka, maailman helpoin hoidettava, muttei lemmikki!

Se ei päästänyt lähellekään, vaan ärisi ja surisi ankarasti, jos lähestyimme komeroa. Kun olimme suihkussa, sen musta nenä näkyi kaapinreunan alta. Siellä se tarkkaili meidän kummallisia touhujamme. Pekka-poika piti selvän reviiriin, oman alueensa. Sitä saattoi lähestyä metrin päähän, mutta jos etenit lähemmäs, se hyökkäsi. Tai ainakin oli hyökkäävinään, teki vikkelän ja uhkaavan hyökkäyspompun. Ja surisi. Siispä sen piti saada olla rauhassa.

Mutta meillä oli Noppa-koira. Miten tulisivat Pekka ja Noppa toimeen keskenään? Eivät ne tulleetkaan.

Päätimme, että Pekka ja Noppa eivät koskaan kohtaisi. Noppa ei päässyt sinä talvena lempi-paikkaansa saunaan, ellei varmistettu, että Pekka oli korissaan. Tai ei oikeastaan silloinkaan. Joskus se nuuski ovea vimmatusti, mutta unohti puuhansa kohta ja kävi sohvalle torkkumaan. Alakerran tupa oli tv-huoneemme, jossa oleskelimme iltaisin ja viihdyimme saunan jälkeen. Se oli myös isän työhuone, jossa hän kirjoitteli tarmokkain sormin äänekkäällä ukin vanhalla Remington-kirjoituskoneella, jonka näppäimissä oli kohokirjaimet.

Mitä lienee Pekka tuuminut. Ehkä tykkäsi, vai oliko ääni pelottava? Varmaan meidän ihmisten äänestä eivät mitään sulosointuja sille olleet. Mutta hiljaa ja kiltisti se asusti pyykkikorikammarissaan.

Hoidokkimme oli syönyt joulukuusta saakka silakoita ja salaattia ja muita piisaminherkkuja, ja sen kullalle vivahtava turkki kiilsi terveesti ja kauniisti. Olimme oikein ihastuneita ja ylpeitä, vaikka Pekalle tilanne oli varmasti stressaava.

”Oletko ajatellut tehdä hatun tuosta elukasta?” kysyi aina joku vitsinieikka.

”Kyllä tulisi hieno hattu!” sanoi toinen.

Pekasta ei tullut hattua.

Mutta kuinkas sitten kävikään?

Piisami-Pekka tahtoo ulos

Oli jo maaliskuu, ja me kävimme joka päivä katsomassa, olisiko puro sulanut, virtasiko vesi vuolaana talven jälkeen. Pekka pitäisi tietysti päästää luontoon takaisin, mahdollisimman pian sulana olevaan vesistöön. Sen elämä oli ollut helppoa koko talven, kun se sai herkut suoraan lautaselle. Osaisiko se pyydystää vielä itse ravintonsa? Se oli ainoa asia, jota arvuutelimme ja josta olimme huolissamme.

Yhtenä yönä heräsimme hirmuiseen meteliin.

Kuka käytti teräspora keskellä yötä?! Oliko joku rosvo liikkeellä vai naapuri tullut hulluksi?

Ääni johdatti meidät pesutupaa kohti. Jyrinä kuului ovesta. Pekka! Mitä kummaa se teki?

Avasimme varovasti oven, jolloin otus onneksi lymysi turvapaikkaansa kaapin alle. Ovesta ja sitä vastaavassa karmissa oli puolen metrin korkuinen, hienosti jyrity vako. Ihan oikeasta kohdasta, siitä reunasta, mistä ovi aukeaa. Ei keskeltä eikä saranapuolelta. Itkeäkö vaiko nauraa, taisimme tehdä molempia. Tai minä varmasti nauroin, isä mieluummin kai itki ja mietti, kuinka korjata rikkinäinen karmi ja ovi. Katsahdimme toisiamme: se tahtoo ulos, ja se tulee tekemään samaa työtä joka yö! Ehkä myös päivällä. Oli tullut kevät ja piisamityttöjä ikävä.

Heti aamulla juoksimme koko perhe Noppa kintereillä joen varteen katsomaan, joko jäät olisivat poissa, ja joko Pekka-rukka pääsisi kotiin. Ei ollut tarpeeksi sulaa vielä.

Piisami on yöeläin. Päivä kului hissukseen. Pekka nukkui korissaan. Me huokasimme helpotuksesta. Joskin odotimme jännityksellä tulevaa yötä. Ja kuten voi arvata, jyrinä alkoi uudelleen. Keskiyöllä, juuri kun olimme nukahtaneet. Että sen piti keksiä tuo juuri nyt. Juuri, kun oli saatu unen päästä kiinni. Töihinkin piti aamulla mennä.

Isä keksi keinon. Ei metelin lopettamiseksi, mutta oven ja karmin säästämiseksi. Hän haki varastosta metrin pätjän paksua lautaa ja naulasi sen ovenreunaan kiinni. Toisen pätjän karmin päälle. Jyrsiköön niitä.

Lankku kelpasi. Meillä oli korvatulpat valmiina. Oli pakko tottua, ja tulpat korvissa auttoivat kevyeen uneen. Aamulla lauta oli kapeampi, ja joka aamu edelleen kapeampi. Muutaman päivän päästä se piti vaihtaa uuteen. Ja joki oli edelleen paksussa jäässä. Lampi ei ollut sulanut vielä yhtään.

Oli pääsiäisloma, ja täysi kuu loimotti kirkkaalla taivaalla. Olimme illalla käyneet tarkistamassa jäätilanteen, ja nyt näytti lupaavalta. Vesi solisi, ja virtaus oli tehnyt sulaa jo lammellekin. Ensi yönä!

Kerroimme tytöille, että ensi yönä tekisimme retken purolle, Pekka mukaan. Tytöt ja pikkuveli eivät ollenkaan ilahtuneet, mutta ymmärsivät. Pekka tahtoi kotiin ja kavereiden luokse. Toivottavasti sen kavereista edes joku oli selvinnyt jäätävän talven yli. Hiukan pelkäsimme pahinta. Mutta Pekan tuli joka tapauksessa päästä vapaaksi.

Pekka laitettiin laatikkoon. Se oli syötetty hyvin: silakkaa ja salaattia ja sen herkkua, omenaa. Lautasella oli rippeitä, joten maha oli täynnä. Juhlallisena saattueena läksimme joelle. Kyläläiset eivät tienneet, emmekä halunneet kenenkään tietävänkään. Pekan piti saada totutella paluumuuttoonsa rauhassa. Emme kertoisi muutamaaan päivään, että Pekka oli meiltä poissa. Tytöt lupasivat olla mahdollisimman kauan hiiskumatta parhaille kavereillekaan.

Kuu mollotti kirkkaana, tunsimme itsemme melkein rosvoiksi. Tai salapoliiseiksi. Tai vakoojiksi. Melkein kummitusyö. Oli tyyntä ja hyvin rauhallista. Marssimme hitain, hiljaisin askelin. Haikeaa, melkein liian haikeaa.

Purossa oli lähellä lammen rantaa mukava mutka, sinne annoimme lemmikkimme liukua. Sinne se katosi.

Odottelimme jonkin aikaa, tulisiko se takaisin, eikö piisami halunnutkaan lähteä, vai sujahtiko se oikeaan elementtiinsä sujuvasti. Se sujahti. Toivotimme sille mukavaa kevättä ja kivoja kavereita, ja käänsimme askelemme kotia kohti. Jokainen vuorollaan käännähti katsomaan, josko jokin pieni otus seuraisi. Ei seurannut. Meillä oli jo ikävä. Isäkullalla ehkä ei, koska ovi pysyisi tästedes ehjänä.

Sen pituinen se.